

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) คณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ประจำปี 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 2) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และ 3) หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา และแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่รอรับการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และถามเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ(check list) รวมทั้งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ฉบับ สำหรับหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นคณะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการประเมินด้วยตนเอง ในวันประชุมเพื่อสรุปผลการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และส่งแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาด้วยตนเอง ในวันประชุมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ประจำเดือนมีนาคม พร้อมทั้งเก็บแบบสอบถามกลับคืนในวันเดียวกัน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 296 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ใน

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คำร้อยละ ส่วนการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามทรรศนะของคณะกรรมการประเมิน ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านก่อนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา มีการกำหนดประเด็นในการประเมิน ร่องลงมา คือ การกำหนดรายการหลักฐานข้อมูลที่ต้องการรวบรวมเพิ่มเติม โดยมีการประชุมวางแผนการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ ได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมในการประเมิน ซึ่งมีกิจกรรมการศึกษาเอกสาร มีการจัดอันดับก่อนหลังของกิจกรรมตามความคิดเห็นของคณะประเมิน มีการแบ่งงานและภาระรับผิดชอบสำหรับผู้ประเมินแต่ละคนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการกำหนดปฏิทินการประเมินอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีการจัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ระหว่างการประเมิน โดยสร้างเครื่องมือใช้เอง เช่น แบบสอบถาม แบบบันทึกการปฏิบัติงาน จากนั้นมีการแจ้งกำหนดการประเมินต่อสถานศึกษาทางหนังสือราชการ และมีการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ

1.2 ด้านระหว่างดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินให้กับบุคลากรของสถานศึกษารับทราบ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนรู้ มีการสุ่มผลงานจากผู้เรียนบางคนประกอบการประเมิน มีการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับสถานศึกษาประกอบการประเมินโดยศึกษาจากผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกิจกรรมในการประเมิน คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการตามอันดับก่อนหลังของกิจกรรมในการประเมินที่กำหนดไว้ทั้งหมด โดยมีการสร้างความเป็นกันเองกับบุคลากรของสถานศึกษา จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประเมินผลตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทั้ง 18 มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสรุปข้อค้นพบ โดยการประชุมร่วมกันของคณะผู้ประเมิน จากนั้นมีการนำเสนอผลการประเมินด้วยวาจาและ

อภิปรายร่วมกับคณะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับหลังการประเมิน แก่บุคลากรของสถานศึกษา โดยมีการรายงานผลตามสภาพจริง ส่วนการมีหลักฐานในการประเมิน

1.3 ด้านหลังการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า คณะกรรมการประเมินได้ร่วมกันจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษา จากนั้นรายงานผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามทฤษฎีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านก่อนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการแจ้งกำหนดการประเมินต่อสถานศึกษาทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 รองลงมาคือ การแจ้งกำหนดการทางหนังสือราชการ และได้มีการติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการ

2.2 ด้านระหว่างดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินให้กับบุคลากรของสถานศึกษารับทราบ รองลงมาคือ การชี้แจงกรอบและวิธีการประเมิน โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เช่น แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนรู้ มีการศึกษาผลงานจากผู้เรียนทั้งหมดประกอบการประเมิน มีการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับสถานศึกษาประกอบการประเมิน มีการนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระดับชาติ และสถิติการเข้าเรียนของผู้เรียนประกอบการประเมิน มีการนำสถิติการขาดเรียนของผู้เรียน และสถิติการจบการศึกษาของผู้เรียนประกอบการประเมินโดยศึกษาจากผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งมีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามอันดับก่อนหลังของกิจกรรมในการประเมินที่กำหนดไว้ทั้งหมด มีการสร้างความเป็นกันเองกับบุคลากรของสถานศึกษา จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประเมินผลตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ทั้ง 18 มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเที่ยงตรงปราศจากอคติส่วนตัว และมีการนำเสนอผลการประเมินด้วยวาจาและอภิปรายร่วมกับคณะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาแก่บุคลากรของสถานศึกษา มีการนำเสนอผลการประเมินเพื่อให้ข้อมูลป้อนกลับหลังการประเมินแก่บุคลากรของสถานศึกษา โดยการรายงานผลตามสภาพจริง

2.3 ด้านหลังการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 รองลงมาคือ รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อสถานศึกษา และรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามทฤษฎีของหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ปรากฏผลดังนี้

แนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 เริ่มจากหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 เสนอขออนุมัติโครงการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 จากนั้นกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ดำเนินการคัดสรรคณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยมีเกณฑ์การพิจารณาคณะกรรมการประเมินในส่วนของรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และผู้บริหารสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ดังนี้ 1) การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งรายละเอียดของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) การเป็นผู้มีลักษณะของผู้ประเมินแบบกัลยาณมิตร

เมื่อได้คณะประเมินแล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และจัดการประชุมคณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมิน ขั้นตอนการประเมิน วิธีการประเมิน ระยะเวลาในการประเมิน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งทบทวนสาระสำคัญของระบบการประกันคุณภาพ รวมทั้งจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการแก่คณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อแบ่งหน้าที่ในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาของคณะกรรมการประเมินแต่ละชุด ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นให้คณะกรรมการประเมินแต่ละชุดที่มีการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ในด้านเดียวกันร่วมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดกิจกรรมในการประเมินเครื่องมือที่จะใช้ระหว่างการประเมิน แหล่งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ระหว่างการประเมิน รวมทั้งการกำหนดปฏิทินในการประเมินของคณะกรรมการประเมินแต่ละชุด ซึ่งมีความรับผิดชอบประเมินสถานศึกษา จำนวน 5 - 6 แห่ง ใช้เวลาในการประเมินสถานศึกษาละ 2 วัน มีช่วงระยะเวลาในการประเมินตั้งแต่วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2550 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2550 จากนั้นดำเนินการแจ้งโรงเรียนในสังกัดเพื่อเข้ารับการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยแจ้งกำหนดการทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 การแจ้งกำหนดการทางหนังสือราชการ รวมทั้ง การแจ้งกำหนดการทางโทรศัพท์

และเมื่อคณะกรรมการประเมินออกประเมินสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาส่งกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ทางกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 จะจัดทำรายงานการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และส่งเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาของคณะกรรมการประเมินแต่ละชุดส่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติที่ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ทั้ง 3 ด้าน มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามทรรศนะของคณะกรรมการประเมิน มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1.1 ด้านก่อนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการก่อนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการประเมินที่ได้รับการคัดสรรจากกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ได้สร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการประเมินให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ ตลอดจนความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา อีกทั้งคณะกรรมการประเมินดังกล่าวต่างก็ตระหนักถึงภาระงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี เพราะต่างมีความต้องการและปรารถนาให้เยาวชนของชาติได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์(2543, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการวางแผนประกันคุณภาพการศึกษามีการดำเนินการเป็นส่วนใหญ่

ส่วนการจัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ระหว่างการประเมิน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการใช้เครื่องมือจากหน่วยงานต้นสังกัด และปรับปรุงเครื่องมือจากหน่วยงานต้นสังกัดบ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเครื่องมือที่ใช้ระหว่างการประเมินของหน่วยงานต้นสังกัด มีเพียงคู่มือประกอบการพิจารณาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนเอกสาร และเครื่องมืออื่นยังขาดความชัดเจน ซึ่งเป็นไปดังผลงานวิจัยของ สุนทรชัยโคตร(2546, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปราสาทหิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและการใช้สื่อ เอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาจากหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 และโรงเรียนในสหวิทยาเขตปรากฏว่า สื่อ เอกสาร คู่มือยังขาดความชัดเจน ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะเครื่องมือการประเมินภายในต้องใช้กระดาษมาก ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นภวรรณ ศรีภูธร(2544, หน้า บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินการ ปัญหา และข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนนำร่องสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการเตรียมการประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คู่มือ เอกสารและเทคโนโลยี

1.2 ด้านระหว่างดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาบ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการมีส่วนร่วมของบุคคลดังกล่าวในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เข้มทอง ศิริแสงเลิศ (2540, หน้า บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับน้อย ส่วนผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องบ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่บุคคลดังกล่าว สอดคล้องกับผลงานวิจัยของนวลจันทร์ ลักษิตานนท์ (2544, หน้า บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมและปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 คือ ปัญหาในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของผู้แทนครู ผู้ปกครอง นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา โดยปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพราะระบบประกันคุณภาพศึกษานั้นนโยบายหลักในการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง และชุมชนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกันคุณภาพภายในระดับสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดทำด้วยความร่วมมือของทุกคนในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.3 ด้านหลังการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษา และรายงานผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการประเมินที่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ที่มอบหมายให้คณะกรรมการประเมินแต่ละชุดจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษา ประจำปี ของสถานศึกษาที่รับผิดชอบส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1, 2550, หน้า 8)

2. สภาพการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามทวรษณะของผู้บริหาร มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 ด้านก่อนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการแจ้งกำหนดการประเมินต่อสถานศึกษาทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และได้มีการติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการติดต่อสื่อสารทางหนังสือราชการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งใช้ในปัจจุบัน คือ หนังสือราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า e - office เพื่ออำนวยความสะดวก รวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารกับสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลได้ทราบโดยเร็ว และเป็นการลดขั้นตอนการติดต่อสื่อสารโดยการส่งหนังสือราชการที่เป็นเอกสาร ตลอดจนช่วยลดรายจ่ายในด้านการพิมพ์เอกสาร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 อีกทางหนึ่ง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้การแจ้งกำหนดการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาต่อสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ใช้การติดต่อสื่อสารผ่านทางหนังสือราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1

2.2 ด้านระหว่างดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องบ้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองนักเรียนมีภารกิจส่วนตัวมากยังไม่พร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อีกทั้งขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง และการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งในเรื่องนี้ อุกฤษ บัญญัติประเสริฐ(2526, หน้า 73) ให้แนวคิดว่าการดำเนินโครงการต่างๆ ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สถานศึกษาต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการคัดเลือกบุคลากรจากฝ่ายต่างๆ เข้าร่วมงาน หลักสำคัญในการคัดเลือกบุคลากรจะต้องเน้นในเรื่องของความรู้ความสามารถ และความมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์(2529, หน้า 144) กล่าวว่า ในการทำงานร่วมกับชุมชน ผู้บริหารจะต้องทำความรู้จักกับชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมและอำนวยความสะดวกในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงานของสถานศึกษาให้ชุมชนได้รับทราบ สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูริย์

สินลาร์ตัน(2526, หน้า 116) ซึ่งกล่าวว่า สถานศึกษาเป็นสถาบันที่จำเป็นต้องดำเนินการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การประชาสัมพันธ์จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องวางแผนดำเนินการ บอกกล่าว แลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความก้าวหน้าหรือกิจกรรมต่างๆ ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้

2.3 ด้านหลังการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 สถานศึกษาที่รับการประเมิน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการประเมินที่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในมาตรา 48 ว่าด้วยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนทราบ

3. แนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามทฤษฎีของหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายดังนี้

แนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ตามทฤษฎีของหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานเพื่อการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 เริ่มจากการเสนอขออนุมัติโครงการจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 จากนั้นดำเนินการคัดสรรและออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน จัดการประชุมเพื่อชี้แจงข้อมูลพื้นฐานของการประเมิน และแบ่งหน้าที่แก่คณะกรรมการประเมินแต่ละชุด จากนั้นให้คณะกรรมการประเมินแต่ละชุดปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อกำหนดกิจกรรมในการประเมิน เครื่องมือที่จะใช้ระหว่างการประเมิน แหล่งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ระหว่างการประเมิน รวมทั้งการกำหนดปฏิทินในการประเมิน ดำเนินการแจ้งกำหนดการ และออกประเมินสถานศึกษาที่รับผิดชอบ จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาส่งกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา และทางกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา จะจัดทำรายงานการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสังเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาส่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ

การศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษา ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา(2544, หน้า 32) ว่าด้วยการกำหนดการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา การพัฒนาวิธีการ และเครื่องมือตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพในเขตพื้นที่การศึกษา การวางแผนการดำเนินงานและประสานงานกับสถานศึกษา การเตรียมการศึกษา วิเคราะห์เอกสารข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษา การประชุมชี้แจง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง การดำเนินงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา การวิเคราะห์ข้อค้นพบของคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา การอภิปราย และสรุปข้อค้นพบร่วมกับสถานศึกษา การดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และการรายงานผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการของเขตพื้นที่การศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานและแนวปฏิบัติการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่ามีบางข้อรายการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ควรนำไปพัฒนาเพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.1 ด้านก่อนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา มีการวางแผนการประเมิน มีการกำหนดตารางการประเมิน และมีการกำหนดภาระงานของคณะกรรมการประเมินแต่ละคน ส่วนการจัดเตรียมเครื่องมือที่จะใช้ระหว่างการประเมิน ควรสนับสนุนให้คณะกรรมการประเมินเลือกใช้เครื่องมือประกอบการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด และปรับปรุงเครื่องมือประกอบการประเมินเพื่อความเหมาะสม จากนั้นจึงสร้างเครื่องมือประกอบการประเมิน

1.2 ด้านระหว่างดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการชี้แจงกับบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมในการประเมินคุณภาพ มีการรวบรวมข้อมูลหลักฐาน มีการวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผล และสรุปข้อค้นพบ รวมทั้งมีการนำเสนอผลการประเมินด้วยวาจาและอภิปรายร่วมกับ คณะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง โดยการชี้แจงกับบุคลากรของสถานศึกษา ควรให้ คณะกรรมการประเมินชี้แจงรายละเอียดในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือ ที่ใช้ในการประเมิน แผนและตารางการประเมินให้กับบุคลากรของสถานศึกษารับทราบ ส่วนการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและสามารถตรวจสอบได้ ควรให้คณะกรรมการ ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร ที่เกี่ยวข้อง การนำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนประกอบการประเมิน ควรให้คณะกรรมการประเมิน ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนอย่างหลากหลาย ทั้งข้อมูลในส่วนสถิติการขาดเรียน สถิติ การออกกลางคัน และสถิติการจบการศึกษาของผู้เรียน ส่วนการนำเสนอผลการประเมินด้วยวาจา และอภิปรายร่วมกับคณะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของ บุคลากรในสถานศึกษาในประเด็นที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง ตลอดจนควรให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการรับฟังผลการประเมิน เพื่อให้ข้อคิดเห็น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และการให้ ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1.3 ด้านหลังการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คณะกรรมการประเมินได้ดำเนินการจัดทำและรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยการ รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษา ควรให้คณะกรรมการประเมินรายงานผลการประเมิน ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายงานผลการประเมินต่อสถานศึกษา อาจสนับสนุนให้ชุมชน และสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลในเชิงสร้างสรรค์ เช่น รายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการประเมินเพื่อตรวจสอบและ ทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1
2. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างเครือข่ายในการประเมินเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน